

"Гуманітарні наслідки аварії на Чорнобильській АЕС: стратегія відродження", саме таку назву має звіт, на основі якого у 2002 році розпочала свою діяльність Чорнобильська програма відродження та розвитку ООН (ПРООН/ЧПВР). Інформація про умови проживання постраждалого населення, які містяться у даному документі, та розроблені рекомендації щодо найефективнішого вирішення існуючих проблем, стали основою плідної співпраці ПРООН/ЧПВР та МНС.

Про головні аспекти діяльності української сторони та результати співпраці з ООН кореспонденту газети "Вісник Чорнобиля" розповів напередодні Дня ліквідатора заступник міністра України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи Володимир Холоша.

- У 2002-му році, - зазначив Володимир Іванович, - Організація Об'єднаних Націй (ООН) проводила спеціальну експедицію для вивчення постчорнобильської ситуації. На замовлення ПРООН та ЮНІСЕФ за підтримки Управління ООН з гуманітарних питань і Всесвітньої організації охорони здоров'я на базі даних, отриманих у результаті дослідження, був підготовлений відповідний звіт. Цей документ проголошував перехід від етапу гуманітарної допомоги, експертної, до планової і довготривалої стратегії відродження забруднених територій та нормалізації життя постраждалих громад.

- Основне навантаження у даному питанні лягло на

ЗОНА ПРАГНЕ УВАГИ

державу, - продовжує В. Холоша, - але, для реалізації стратегії, чимале значення має діяльність дотичних програм, які створені за ініціативою ЧПВР. Японський, швейцарський, канадський уряд - країни, які кожного року вкладають у реабілітацію постраждалих територій та населення, що там проживає, півтора-два мільйони євро. Завдяки цим коштам, допомозі бізнесових структур, зусиллям влади та самих членів громад постійно впроваджуються десятки різноманітних проектів.

Починаючи з навчання молоді, про життя загалом у реальних умовах (забезпечення інформацією стосовно вживання певних продуктів, санітарних та оздоровчих моментів), проведення семінарів, тренінгів і закінчуючи відтворенням молодіжних центрів, фельдшерсько-акушерських пунктів, комп'ютеризації класів у школах та ін., все це - приклади успішної взаємодопомоги всіх учасників процесу.

Якщо відкинути зону відчуження, відселені населені пункти, то в Україні територій, які мають той чи інший статус постраждалих від Чорнобильської катастрофи, нараховується приблизно 2050. Вони виявилися, так званими, депресивними, активна молодь переважно виїхала у чисті регіони, велика частина населення - люди похилого віку.

Далі - на 2-й стор.

ЗОНА ПРАГНЕ УВАГИ

Продовження. Початок на 1-й стор.

Таким чином, особливість згаданих проєктів полягає і в боротьбі з таким психологічним настроєм мешканців як "синдром жертви", заради відновлення нормальних умов життя, впевненості у стабільному майбутньому. Одним із методів є реабілітація господарської діяльності, яка б дозволяла мати товарне виробництво, а відповідно - і прибуток для відродження громад.

З урахуванням цих проблем, МНС розробило доповнення до державної "Програми соціально-економічного розвитку постраждалих територій та місць компактного проживання". Вона реалізуватиметься завдяки трьом складовим: державному бюджету, місцевих, регіональних фондів, а також активізації бізнесу. Щодо останнього, то мова йде про певні пільги, заохочення, а не про звільнення від сплати податків. Для його практичного застосування необхідне схвалення Уряду та розгляд у Верховній Раді.

Спостереження за радіоекологічною ситуацією в лісі

- У цьогорічній резолюції ООН проголошено десятиліття стійкого розвитку реабілітації територій. Україна вкладеться у цей термін?

- Якщо говорити про нормалізацію життя на всіх постраждалих регіонах, то ні. Те, що стосується зони відчуження і тих відселених населених пунктів, де було забруднення плутонієм - це навряд чи можливо. На периферії даної зони проживає близько трьохсот людей, проведені дослідження продукції, яку мешканці самі вирощують, показали, що 50-60 її відсотків є забрудненими.

- Чи не було б доцільніше скасувати щомісячну оплату на здорове харчування (1 гривня 60 копійок), яку отримує понад сотні тисяч постраждалого населення?

- З одного боку ця доплата втратила свій сенс, адже продукція з городів переважної більшості людей відповідає безпечним радіологічним показникам, мова не йде про дари лісу. Але її скасування розцінюватиметься не лише як позбавлення пільг, а суперечить Конституції України, де сказано, що не може бути погіршення прав і свобод громадян.

- Чи можлива в Україні практика зміни статусу постраждалих територій, зважаючи на позитивні результати досліджень?

- Неможливо зняти або змінити статус без згоди громад. Весь процес починається із проведення дослідження та експертизи стану забруднених територій і на базі їх результатів робляться певні висновки, але й незалежно від них тільки Верховна Рада приймає рішення за поданням обласних рад. Тобто, все залежить від місцевої влади. У цьому і полягає ще одна проблема реабілітаційної діяльності. Люди не хочуть втрачати пільги, які закріплені за певним чорнобильським статусом, проте вони не розуміють реальної ситуації, адже без розвитку економіки, все занепадає. Якщо говорити про другу зону, то це зона на відселення, тому туди не будуть вкладатися кошти. На-

приклад, на Житомирщині продовжуються дискусії з цього питання, частина населення схиляється до зміни статусу, щоб мати змогу розвиватися, а інша частина прагне реалізувати своє право на відселення з другої зони.

МНС проводить постійну дозиметричну паспортизацію, за результатами якої 1,5 тисячі населених пунктів на теперішній час мають показники менше 0,5 мілізіверта на рік, коли перевищенням вважається більше 1 мілізіверта на рік. Це свідчить про покращення загальної ситуації, а також процесів, наприклад, переходу від статусу другої зони до третьої за всіма характеристиками.

- Що планується робити з містом Прип'ять?

- Стосовно цього питання існує багато думок. Спочатку хотіли зробити його пам'ятником техногенної культури, але для його збереження і підтримки необхідні величезні кошти. Розташування міста у зоні накладає певні обмеження - залучення додаткових людей, коли за українським законодавством можлива обмежена кількість людей, які працюють в особливих умовах. Якщо говорити про туристичні можливості, то тут виникає інша проблема - сертифікації та механізми ймовірності позивань на те, що в результаті цього маршруту, людина захворіла, а також механізм відшкодування.

- Ким і як контролюється проблема потрапляння радіаційно забрудненої продукції на українські ринки?

- Загалом, це питання контролюється санітарно-епідеміологічною службою, яка є на кожному ринку, тобто проводиться радіологічний контроль. Інша річ - стихійні ринки, тут нічого не прослідкуєш, тому радимо не користуватися його пропозиціями. Гарним методом боротьби із незаконним вивезенням продукції із зони відчуження є посилення відповідальності за ці дії. У 2007 році внесені зміни до законів про адміністративні порушення і введена кримінальна відповідальність за порушення правового режиму зони відчуження і спроби несанкціонованого вивозу продукції.

Розмову вела Ірина ЦУШКО